

Het toenmalig lesmateriaal

PANEGYRICI LATINI

De Librijes in Nederland waren dikwijls oorspronkelijk Parochiebibliotheken van de antieke kerk, vóór de Reformatie. Na 1572 zijn ze dikwijls als Stadsbibliotheken openbaar toegankelijk gesteld, maar werd het onderwijsmateriaal toch nog slechts voor een handvol uitverkoren studenten toegankelijk. Al die kennis werd in de vorm van een Latijnse school gedoceerd door deskundige leraren. Toegang tot de Latijnse school hadden, selectief en uitsluitend jongens, die van goede komaf moesten zijn.

Het Latijnse lesmateriaal was divers van aard: filosofisch, religieus en soms politiek gericht. Eén van de mooiste voorbeelden waren de Latijnse Panegrieken, lofredes zoals ze door consulaire grootheden in het Romeinse Parlement werden uitgesproken.

Ten tijde van Constantijn de Grote waren de Lofredes in algemeen gebruik en waren ze regelmatig gebaseerd op voorbeelden naar Cicero.

De topiek van de redenaar bestond veelal uit gemeenplaatsen (*loci communes*):

'Ik meen dat u, heren rechters, zich de vraag stelt wat het te betekenen heeft dat (...) juist ik ben gaan staan.'

'Ik ben mij er inderdaad van bewust dat u, keizer, en allen die deel uitmaken van uw raad, verwonderd kunt zijn dat ik nu pas begonnen ben mijn dankbaarheid uit te drukken.'

'..malui eloquentiam potius quam pietatis er ga te officium meum desiderari.. .'

'Ik verkoos de getuigenis van mijn aanhankelijkheid jegens u boven de welsprekendheid.'

'si tibi, imperator, parum ampla nec respondente meritis tuis oratione usus videbor'

'...als ik u, keizer, de indruk zal geven een rede te hebben uitgesproken die te weinig groots was en niet beantwoordt aan uw verdiensten...')

Het oefenen van dergelijke retoriek zal de leerlingen van de Latijnse school hebben gediend om zich welbespraakt uit te drukken, in het openbaar te (durven) spreken, en waarschijnlijk ook: groots te denken. De panegrieken zijn doorspekt van visioenen in de verre toekomst met als leidraad de (geestelijke, politieke) macht van de aangesproken heerser tot ver in het hiernamaals te doen klinken.

Bron: De Consul en de Redenaar
Retorische techniek in een nieuwjaarsrede tot
Julianus de Afvallige
Luc Demullier auteur

